

ความเสี่ยงจากการลงทุนและปัญหาของผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Investment Risk and Problems of Beef Cattle Farmers, Mae Khao Tom Subdistrict, Mueang District, Chiang Rai Province

ปานฉัตร อาการักษ์* กัสมา กาช้อน**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของผู้เลี้ยงโคเนื้อตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายและเพื่อศึกษาความเสี่ยงจากการลงทุนและปัญหาของผู้เลี้ยงโคเนื้อตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวนหนึ่ง ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการของทาโร ยามาเน ได้จำนวนตัวอย่าง 125 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน เลี้ยงโคเนื้อจำนวน 1-5 ตัว มีพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ มีพื้นที่ปลูกหญ้าเองและเลี้ยงโคเนื้อเพื่อจำหน่าย (2) ข้อมูลการจัดการโคเนื้อ ส่วนใหญ่มีการเลี้ยงโคสายพันธุ์ลูกผสมชาร์โรเลส์ มีแหล่งน้ำบ่อบาดาลใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ แหล่งอาหารที่ส่วนตัวหรือไร่เนาของตัวเอง มีการผสมฟางข้าว ลักษณะการเลี้ยงขังคอก - ปล่อย การให้อาหารหยาบเป็นหญ้าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ข้าวโพดและสับปะรด (3) เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเสี่ยงน้อยมาก ผลตอบแทนจากเงินลงทุนมากกว่า 21% (4) ปัญหาการจัดการของผู้เลี้ยงโคเนื้อ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ 4.1) ด้านการผลิตในเรื่องแม่โคผสมพันธุ์ติดยากและขาดฟอโคพันธุ์ดี 4.2) ด้านการผสมพันธุ์ในเรื่องแม่โคแสดงอาการเป็นสัดไม่ชัดเจนและการติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อไปผสมเทียม 4.3) ด้านเจ้าหน้าที่และการส่งเสริมในเรื่องขาดการรวมกลุ่มเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมขาดทักษะประสบการณ์และการบริการและการส่งเสริมไม่ทั่วถึง 4.4) ด้านราคา

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ สำนักวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

**รองศาสตราจารย์ประจำ สำนักวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

และการตลาดในเรื่องถูกตราขายและขาดตลาดกลาง 4.5) ด้านโรคระบาดและสุขภาพ ในเรื่องขาดการฉีดวัคซีนป้องกันโรคและขาดความรู้การป้องกันโรค 4.6) ด้านอาหารโคเนื้อ ในเรื่องขาดการเก็บสะสมฟางข้าว ไม่มีการปลูกหญ้าและขาดแคลนเมล็ดพันธุ์และ 4.7) ด้านพื้นที่และแรงงานเลี้ยงโคเนื้อในเรื่องขาดแคลนแรงงาน ขาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะ และขาดแคลนน้ำใช้เลี้ยงโค

คำสำคัญ: เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ความเสี่ยงจากการลงทุน ปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อ

Abstract

This research aims to study the general conditions, as well as the investment risk and problems of beef cattle farmers, Mae Khao Tom Subdistrict, Mueang District, Chiang Rai Province. Sample group of this study consisted of beef cattle farmers in Mae Khao Tom Subdistrict, Mueang District, Chiang Rai Province. Sample size was determined using Taro Yamane's formula (1973), at 125 samples. Questionnaire was used as a research instrument. Statistical analysis was conducted by calculating mean and standard deviation.

Results show that (1) Majority of respondents were male, with education level of primary school, farming as their profession, family members around 4 people, raising 1-5 cattle, having areas for grassland and raising beef cattle for sale. (2) Data on Beef Cattle Management: majority of the farmers raise the Charolais hybrids, having groundwater wells, and grassland area available within their own farm. They collect rice straws, raising by caged and free ranged, feeding naturally grown grass, corns, and pineapples (3) Most farmers have very low risk, return on investment over 21% (4) Problems of the beef cattle farmers ranking from the highest mean score in each aspect can be described as 4.1) Production – difficulties to breed the female cows and lack of good male bull 4.2) Breeding – the female cow doesn't show

clear sign of being in heat, and difficulties to contact artificial insemination officers 4.3) Officers and lack of farmers co-operation promotion, officers lack of experience, services and promotions were not thorough 4.4) Pricing and Marketing – Prices have been pressured low and lack of middle market 4.5) Epidemic and health – lack of epidemic vaccination, and lack of knowledge on epidemic disease prevention 4.6) Beef cattle feed – lack of rice straw collection, scarcity of grass and crop seeds, and 4.7) Areas and labors for beef cattle farming – lack of public farming area and lack of water source for beef cattle farming.

Keywords: Beef Cattle Farmers, Investment Risk, Problems on Beef Cattle Farming.

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรจะมีแนวโน้มลดลง การเลี้ยงสัตว์โคกระบือ นับเป็นอาชีพที่สำคัญของเกษตรกรไทย มีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง การเลี้ยงโค-กระบือยังมีประโยชน์กับการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมด้านอื่นๆ หลายด้าน เช่น สามารถใช้แรงงานโค-กระบือช่วยการเกษตร ใช้มูลมาเป็นปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มมูลค่าจากการขายผลิตภัณฑ์และผลิตพลังงานจากมูลสัตว์ ช่วยลดต้นทุนการผลิตทางด้านเกษตรที่ให้อาหารโค-กระบือกำจัดหญ้าในสวน ช่วยกำจัดวัชพืชได้เป็นอย่างดี ผลิตผลจากโค-กระบือช่วยบำรุงพละนาถัยของประชาชนในชุมชนมีร่างกายแข็งแรงเติบโตสุขภาพกายและจิตที่ดี ซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงของประเทศชาติได้ การเลี้ยงโคเนื้อ (กลุ่มวิจัยและพัฒนาโคเนื้อ กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์, 2560) จะให้ได้กำไรจะต้องสามารถผลิตลูกโคให้ได้จำนวนมาก ต้องเริ่มตั้งแต่เลือกพันธุ์ที่เลี้ยงให้เหมาะสมกับระบบหรือวิธีการจัดการเลี้ยงดูให้อาหารให้เหมาะสมกับความต้องการของโคระยะต่างๆ มีการจัดการเลี้ยงดูที่เหมาะสมและการให้อาหารที่ถูกต้องแล้ว การดูแลด้านสุขภาพโคก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยฟาร์มที่ดำเนินการเป็นธุรกิจอาจต้องทำการขุนโคและคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์โคให้เหมาะสมกับสภาพ การผลิตและการตลาด ตลอดจนใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการจัดการ

ฟาร์มให้ได้ผลกำไรมากยิ่งขึ้น

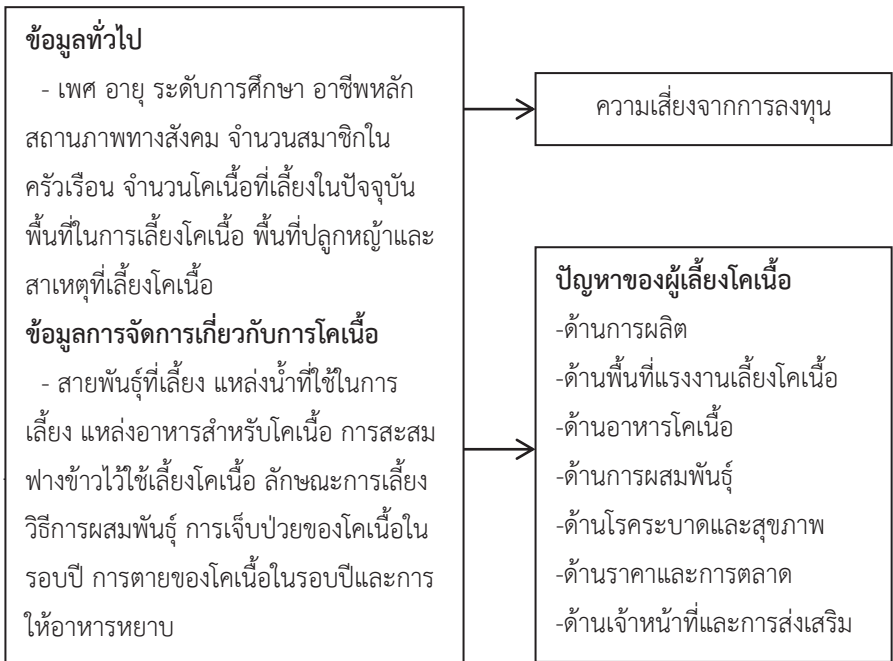
จังหวัดเชียงรายมีโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อเข้ามาในตำบล เกษตรกรจึงได้มีการรวมตัวเข้าร่วมโครงการนี้เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้บางรายเพื่อใช้แรงงานในการทำไร่ ทำสวน นำมูลมาทำปุ๋ย นอกจากนั้นเกษตรกรบางรายยังเลี้ยงโค เพื่อเป็นเงินออม โดยใช้เป็นแหล่งเงินทุนหรือเมื่อเกิดยามวิฤกษ์ก็สามารถจำหน่ายโคได้หรือเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ทั้งการเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกการเลี้ยงโครุ่น การเลี้ยงโคขุน และเพื่อขยายการผลิตโคเนื้อให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภค การที่จะเลี้ยงโคขุนที่จะประสบปัญหาขาดทุนน้อยที่สุดจะต้องพิจารณาปัญหาที่อาจเกิดความเสี่ยงของผู้เลี้ยงโคเนื้อ เช่นโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้วัวตาย โดยเฉพาะโรคไข้สามวัน โรคขาอ่อนติดเชื้อ วัวล้ม ท้องอืด กินของแสลงหรือยาพิษและก็ตาย จะซื้อมาจากหรือซื้อมาแพง หากวัวเจ็บป่วยตายเกิดอุบัติเหตุระหว่างเลี้ยง เช่นฟ้าผ่า ไฟช็อต เชือกพันขาล้มทับสัน สายตะพายติดเขาตัวอื่นสายตะพายติดราวคอกวัว วัวกระโดดขาหักขาแพง การขนย้าย วัวชนกัน ตื่นตกใจจากเสียงดังการจุดประทัด พุ่ยกษ์ เครื่องเสียงดัง ฯลฯ ขาดการดูแลและไม่มีคนเลี้ยงวัว ภัยธรรมชาติ น้ำท่วม ภัยแล้ง วาตะภัย ฯลฯ รวมถึงการบริหารจัดการคอก/ฟาร์ม (ศุนย์วิจัยและบำรุงสัตว์ตาก, 2560)

จากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลี้ยงโคเนื้อ จึงทำการวิจัยเรื่องความเสี่ยงจากการลงทุนและปัญหาของผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เกษตรกรควรมีการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง (จิรพร สุเมธีประสิทธิ์, 2561) จากแนวคิดที่นิยมนำไปใช้คือ การวิเคราะห์ความเสี่ยงในเชิงคุณภาพตามมาตรฐาน ผ่านแนวคิดโอกาสจะเกิด-ผลกระทบ (Probability-Impact Approach) ด้วยการคำนวณผลกระทบของแต่ละประเด็นความเสี่ยงต่อต้นทุนหรือมูลค่าความเสียหาย และทำการเรียงลำดับความเสี่ยงจากสูงสุดสู่ระดับต่ำกว่าตามลำดับ ความเสี่ยงของการลงทุนและต้นทุนของการเลี้ยงโค เพื่อนำเอาไปใช้ในการตัดสินใจบริหารจัดการความเสี่ยงของเกษตรกร กำหนดแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อที่จะทำให้มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและความอยู่ดีมีสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของผู้เลี้ยงโคเนื้อตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย
2. เพื่อศึกษาความเสี่ยงจากการลงทุนและปัญหาของผู้เลี้ยงโคเนื้อตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการวิจัย

วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องผ่านแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและคณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม การคัดเลือกประชากรที่ศึกษาคั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 182 ราย (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ข้าวต้ม , 2560) คำนวนหาจำนวนตัวอย่าง ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีการของ ทาโรยามาเน่ (Yamane, Taro.,1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และกำหนดความคลาดเคลื่อน (e) ที่ยอมรับได้ .05 ได้จำนวนตัวอย่าง 125 รายแบบสอบถามทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความเที่ยงตรงของเนื้อหาที่เกี่ยวกับความสอดคล้องของคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ความครอบคลุมและความชัดเจนของแบบสอบถาม ความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้ภาษา ผู้วิจัยหาค่าความตรงของแบบสอบถาม (Index of item objective congruence: IOC) (บุณธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542) ซึ่ง IOC คือ ค่าความตรงของแบบสอบถามหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา ซึ่งผลการคัดเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 60% ขึ้นไป หรือมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.75 – 1.00 ค่า IOC ของแบบสอบถามได้ 1.00 โดยใช้ระยะเวลา 7 เดือนช่วงตุลาคม 2560 ถึง เมษายน 2561

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

กรณีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามไปยังตัวอย่าง
2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามพร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในการศึกษา
3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าสถิติพรรณนา โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุ 60 ปีขึ้นไป รองลงมา คือมีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี และมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีระดับการศึกษาประถมศึกษา รองลงมา คือ ระดับการศึกษามัธยมศึกษา และ ระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จำแนกตามสถานภาพทางสังคมไม่มีตำแหน่งในชุมชน รองลงมา คือ กรรมการหมู่บ้าน และ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน รองลงมา คือ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คน มีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงในปัจจุบัน 1-5 ตัว รองลงมา คือ มีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงในปัจจุบัน 6 - 10 ตัว และมีจำนวนโคเนื้อที่เลี้ยงในปัจจุบัน 11 - 15 ตัว มีพื้นที่ในการเลี้ยงโคเนื้อ รองลงมา คือ พื้นที่เช่าและไม่มีพื้นที่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกหญ้าเอง ส่วนใหญ่มีสาเหตุที่เลี้ยงโคเนื้อเพื่อจำหน่าย รองลงมา คือ ใช้มูลเป็นปุ๋ย และเป็นมรดก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการโคเนื้อ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการเลี้ยงโคสายพันธุ์ลูกผสมชาร์โรเลส์ รองลงมา คือ ลูกผสมบราห์มัน - พื้นเมืองและพันธุ์พื้นเมือง มีแหล่งน้ำบอบาดาลใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ รองลงมา คือ บ่อน้ำตื้น มีแหล่งอาหารที่ส่วนตัวหรือไร่นาของตัวเอง รองลงมาคือแปลงปลูกหญ้าของตัวเอง และตามไร่นาของคนอื่น ส่วนใหญ่มีการผสมฟางข้าว ลักษณะการเลี้ยงขังคอก - ปลอ่ย รองลงมา คือขังคอก - ผูกล่ามและไม้ขังคอกเลย ใช้วิธีผสมเทียมพันธุ์โคเนื้อ รองลงมาคือใช้โคพ่อพันธุ์ เลี้ยงโคไม่เคยเจ็บป่วย ไม่มีการตายของโคเนื้อในรอบปี รองลงมาคือมีการตายแบบแม่โคตกเลือดหลังคลอดหรือแท้งลูกและพยาธิภายใน การให้อาหารหยาบเป็นหญ้าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รองลงมา คือ มีข้าวโพดและสับปะรด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินจากอัตราผลตอบแทนการลงทุนของการเลี้ยงโคเนื้อ

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางการเงินน้อยมาก ผลตอบแทนจากเงินลงทุนมากกว่า 21% รองลงมา คือ มีความเสี่ยงน้อย ผลตอบแทนจากเงินลงทุนระหว่าง 11 %

- 20 % และความเสี่ยงปานกลาง ผลตอบแทนจากเงินลงทุนระหว่าง 5 % - 10 %
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาของการเลี้ยงโคเนื้อ

ปัญหาการจัดการของผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการผลิต ($\bar{X} = 1.94$, S.D. = 0.36) รองลงมา ได้แก่ ด้านการผสมพันธุ์ และด้านเจ้าหน้าที่และการส่งเสริม ($\bar{X} = 1.87$, S.D. = 0.38) และด้านราคาและการตลาด ($\bar{X} = 1.85$, S.D. = 0.41)

ปัญหาการจัดการของผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดดังนี้

(1) ด้านการผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.94$, S.D. = 0.36) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แม่โคผสมพันธุ์ดียาก รองลงมาได้แก่ขาดพ่อโคพันธุ์ดี

(2) ด้านพื้นที่และแรงงานเลี้ยงโคเนื้อในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.30$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดแคลนแรงงาน รองลงมาได้แก่ขาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะและขาดแคลนน้ำใช้เลี้ยงโค

(3) ด้านอาหารโคเนื้อในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.80$, S.D. = 0.36) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดการเก็บสะสมฟางข้าว รองลงมาได้แก่ไม่มีการปลูกหญ้าและขาดแคลนเมล็ดพันธุ์

(4) ด้านการผสมพันธุ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.87$, S.D. = 0.36) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แม่โคแสดงอาการเป็นสัตว์ไม่ชัดเจน รองลงมาได้แก่การติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อไปผสมเทียม

(5) ด้านโรคระบาดและสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.82$, S.D. = 0.47) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดการฉีดวัคซีนป้องกันโรค รองลงมาได้แก่ขาดความรู้การป้องกันโรค

(6) ด้านราคาและการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.85$, S.D. = 0.41) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ถูกกดราคาขาย รองลงมาได้แก่ขาดตลาดกลาง

(7) ด้านเจ้าหน้าที่และการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.87$, S.D. = 0.38) รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดการรวมกลุ่มเกษตรกร รองลงมา ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมขาดทักษะประสบการณ์และการบริการและการส่งเสริมไม่ทั่วถึง

อภิปรายผล

จากการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางการเงินน้อยมาก ผลตอบแทนจากเงินลงทุนมากกว่า 21% รองลงมา คือ มีความเสี่ยงน้อย ผลตอบแทนจากเงินลงทุนระหว่าง 11 % - 20 % และความเสี่ยงปานกลาง ผลตอบแทนจากเงินลงทุนระหว่าง 5 % - 10 % สอดคล้องกับส่วนวิจัยเศรษฐกิจปศุสัตว์และประมง (2549) ที่ว่าเมื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตลูกโคเนื้อจากแม่โคพื้นเมืองและแม่โคลูกผสม พบว่าการผลิตลูกโคเนื้อจากแม่โคลูกผสมให้ผลตอบแทนสูงกว่าและเมื่อเปรียบเทียบการเลี้ยงโคผู้โดยเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกชายกับการเลี้ยงโคขุนพบว่า การเลี้ยงแม่โคเพื่อผลิตลูกชายให้ผลตอบแทนต่อตัวสูงกว่าการเลี้ยงโคขุน

2. ปัญหาการจัดการของผู้เลี้ยงโคเนื้อ ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดดังนี้

(1) ด้านการผลิต รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แม่โคผสมพันธุ์ติดยาก รองลงมาได้แก่ขาดพ่อโคพันธุ์ดี สอดคล้องกับนรชัย สหวิศิษฐ์และคณะ (2559) ที่ว่าปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคขุน การผสมเทียมโคติดยากและขาดความรู้ในการจัดการฟาร์มที่ดี

(2) ด้านพื้นที่และแรงงานเลี้ยงโคเนื้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดแคลนแรงงาน รองลงมาได้แก่ขาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะและขาดแคลนน้ำใช้เลี้ยงโค สอดคล้องกับด้นัยศักดิ์ เย็นใจและภาณุ อินทฤทธิ์ (2556) ที่ว่าปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร คือขาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะและกรรมสิทธิ์ เหมแดงและคณะ (2555) ปัญหาและอุปสรรคคือเกษตรกรขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงโคและขาดแคลนแหล่งน้ำในฤดูแล้ง

(3) ด้านอาหารโคเนื้อ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดการเก็บสะสมฟางข้าว รองลงมาได้แก่ไม่มีการปลูกหญ้าและขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ สอดคล้องกับนรชัย สหวิศิษฐ์และคณะ (2559) ที่ว่าปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคขุน พื้นที่เลี้ยงโคมีจำกัด ขาดแคลนพันธุ์หญ้าที่ให้ผลผลิตสูงและคุณภาพดีเพื่อใช้เลี้ยงโคได้ตลอดปี ราคาอาหารชั้นมีราคาแพง

(4) ด้านการผสมพันธุ์ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แม่โคแสดงอาการเป็นสัตว์ไม่ชัดเจน รองลงมาได้แก่การติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อไปผสมเทียม สอดคล้องกับด้นัยศักดิ์

เย็นใจและ ภาณุ อินทฤทธิ์ (2556) ที่ว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ในด้านต่างๆ ได้แก่ วิธีการจัดการและเลี้ยงดูโคเนื้อในระยะต่างๆ การผสมเทียมและวิธีการให้ ยารักษาโรค

(5) ด้านโรคระบาดและสุขภาพ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดการฉีด วัคซีนป้องกันโรค รองลงมาได้แก่ขาดความรู้การป้องกันโรค สอดคล้องกับนายศักดิ์ เย็นใจ และ ภาณุ อินทฤทธิ์ (2556) ปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร คือขาดการฉีดวัคซีน ป้องกันโรค

(6) ด้านราคาและการตลาด รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ถูกกดราคาขาย รองลงมาได้แก่ขาดตลาดกลาง สอดคล้องกับภัทรพงศ์ แสนศาลาและชัยชาญ วงศ์สามัญ (2556) ที่ว่ามีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อภายในหมู่บ้าน และเกษตรกรขายโคโดยการ ประเมินราคาด้วยสายตา เกษตรกรมีความต้องการจัดตั้งตลาดนัดโคกระบือภายในระดับ อำเภอ

(7) ด้านเจ้าหน้าที่และการส่งเสริม รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ขาดการ รวมกลุ่มเกษตรกร รองลงมา ได้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมขาดทักษะประสบการณ์และการบริการ และการส่งเสริมไม่ทั่วถึงสอดคล้องกับภัทรพงศ์ แสนศาลาและ ชัยชาญ วงศ์สามัญ (2556) ที่ว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ การศึกษาดูงาน การจัดฝึกอบรม การแจกเอกสารแนะนำและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางหอกระจายข่าว หมู่บ้าน วิทยุ โทรทัศน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ควรหาความรู้ในการจัดการฟาร์มที่ดี ที่สามารถผลิต ลูกโคเนื้อ และการให้อาหารโคเนื้อในระยะต่างๆ เพื่อให้ผลตอบแทนจากการลงทุนที่สูงกว่า ทำให้มีความเสี่ยงจากการลงทุนน้อย

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ควรมสนับสนุนการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ในด้านต่างๆ ได้แก่ พันธุ์โคเนื้อ วิธีการจัดการและเลี้ยงดูโคเนื้อระยะต่างๆ การผสมเทียม

โรคโคเนื้อที่สำคัญ และวิธีการให้ยารักษาโรค

3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องของควรสนับสนุนและจัดหาพันธุ์หญ้าที่ให้ผลผลิตสูง และคุณภาพดีเพื่อใช้เลี้ยงโคได้ตลอดปี การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารหยาบและชั้น จากท้องถิ่นที่สามารถลดต้นทุนได้

4. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งและกัน ดำเนินการในการหาตลาดกลาง รวมถึงการรับประกันราคาโคเนื้อ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาควรจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆ ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการทำอาหารหยาบและชั้นจากท้องถิ่นที่สามารถลดต้นทุน
2. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ
3. ควรศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการฟาร์มเลี้ยงโคเนื้อที่ดี

รายการอ้างอิง

กรรณิกา เมฆแดง และคณะ. (2555). *การจัดการการผลิตโคเนื้อแบบขังคอกและโคเนื้อแบบปล่อยฝูงในอำเภอมืองจังหวัดกาญจนบุรี*. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กลุ่มวิจัยและพัฒนาโคเนื้อ กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์. (2560). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2560. จาก <http://www.sinthornmeat.co.th/th/main/content.php?page=sub&category=4&id=8>

จิรพร สุเมธีประสิทธิ์. (2561). *แนวคิดใหม่วิเคราะห์ความเสี่ยงแผนงาน/โครงการ (Risk Analysis)*. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2561 จาก <https://chirapon.wordpress.com/2012/09/08/risk-analysis>.

- दनัยศักดิ์ เย็นใจ และภาณุ อินทฤทธิ์. (2556). การศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อ และความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ในอำเภอบ้านค่าย อำเภอเมืองระยอง อำเภอแก่ง และอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง. (รายงานการวิจัย). ระยอง : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดระยอง.
- นรชัย สหวิศิษฐ์และคณะ. (2559). สภาพการผลิต ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและความอยู่ดีมีสุขของเกษตรกรที่เลี้ยงโคขุน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2560. จาก extension.dld.go.th/th1/images/stories/research/.../research6020211045.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: บีแอนด์บีพับลิชชิ่ง.
- ภัทรพงศ์ แสนศาลา และ ชัยชาญ วงศ์สามัญ. (2556). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดโคเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี. วารสารเกษตรพระวรุณ, 10(2), 203-212.
- ศุนย์วิจัยและบำรุงสัตว์ตาก. (2560). การเลี้ยงโคขุนและหมูหลุม. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2560. จาก <http://vintagecars555.blogspot.com/>
- ส่วนวิจัยเศรษฐกิจปศุสัตว์และประมง. (2549). ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงโคเนื้อ. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ข้าวต้ม. (2560). ข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2560 จาก <https://www.facebook.com/maekhawtom/>
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics and Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publication.